

Dagthema: 'Zijn wij geroepen?'

Overweging 24 juni – Jan Andrae

Lector: Walid Khaled AbuZaid

“... Ik stel voor dat we de vacante functie van God weer gaan vullen.
Niet als een leeg en vluchtig ouderwets woord,
niet als een mompeling, niet gebaseerd op overgeleverde primitieve beelden:
man-met-baard-op-troon ...”

Eerste lezing uit 1 Samuel 3

Tweede lezing uit Leviticus 19:33-34

Lied

Huub Oosterhuis naar Augustinus / Tom Löwenthal

Dieper dan de brandhaard in het vuur is,
dieper dan in de tyfoon de stilte,
was jij in mij die niet in mijzelf was,
dieper dan de zielen in mijn lichaam.

Uitgehakt als stenen uit een rotswand
was ik, lichtloos, dicht als steen van binnen,
vlakke, wind van lege woorden.
Maar nog was jij dichterbij me dan ik ik ben.

Dieper dan de stormhaard in de vuurzee,
hoger dan een rotsgebergte zonlicht,
hoger klank dan oren kunnen horen,
hoger woord dan klanken kunnen dragen,
hoger dan mijn steilste hoogte ben jij,
dieper in mij dan mijn diepste zelf.

Welkom en inleiding

Ik wil vanochtend beginnen met dat broze
en beladen woord: welkom.

Een begrip dat wat mij betreft in dit tijds-
gewricht wint aan betekenis. Een bijna heilig begrip.

De beelden van de vluchtelingenboot Aquarius branden op mijn netvlies. Al die miljoenen
mensen over de gehele wereld, die niet welkom zijn.

‘Welkom’ in het woordenboek staat: gewenst zijn te blijven.

Sylvana Simons

Ik zou aanvankelijk voorgaan met Sylvana Simons over het thema: Zijn wij geroepen en
waartoe worden wij geroepen? Sylvana en ik hebben intensieve gesprekken gevoerd, de
laatste acht maanden, over ‘roeping’.

'Is dit mijn roeping of mijn ego?' Verzuchtte ze. 'Roept mijn woede nu zoveel woede op, creëer ik dit allemaal zelf?'

En dan, vaak met natte wangen van de tranen: 'Maar ik wil een inclusieve samenleving waarin iedereen welkom is.'

Ik besloot haar uit te nodigen voor deze viering. Ik vroeg haar: 'Vertel de mensen wat je roeping is.'

Het eerste wat ze zei met zachte stem: 'Denk je dat de mensen boos worden als ik zeg dat mijn God een zwarte vrouw is?' Daarna zei ze bescheiden: 'Ik ga graag mee'.

Velen van jullie hebben een bericht gekregen dat ze andere verplichtingen had op het laatste moment. Zo hebben we het opgeschreven. Dat heeft ze ook, ze is verplicht om te herstellen van een klaplong en heeft daarbij absolute rust nodig.

Reacties op Facebook

Geschokt raakte ik toen ik de reacties las op facebook waar de viering van vandaag werd aangekondigd. Hoe deze gemeenschap het in haar hoofd haalt om Sylvana een podium te geven, om haar spreektijd te geven. En ondenkbaar dat Jan Andreae zich met zo iemand inlaat. Zij is hier niet welkom.

In een flits dacht ik: 'Ik zeg alles af.'

En onmiddellijk daarna draaide de film van mijn leven: al die plekken en situaties waar ik te maken heb gehad met niet welkom zijn – van individuen, groepen, organisaties en samenlevingen.

En ik wist het: Dit is mijn roeping, hier iets mee doen, iets proberen aan de kaak te stellen met zachte kracht.

Ik weet niet hoe het met jou is, mijn roeping is een soort sensatie die me trekt en waar ik ook heel vaak geen zin in heb.

Mijn roeping maakt me zenuwachtig en bevlogen. Krachtig en kwetsbaar. Ik heb een soort van haat-liefde met mijn roeping en roep vaak dat ik geen roeping heb.

Ik heet je welkom.

Jij die al jarenlang hier elke zondag naar toe komt.

Jij van zo en dan.

Jij vandaag voor het eerst.

Je bent hier meer dan welkom, met wie je ook bent en waar je ook vandaan komt.

Jij die de stoelen vanochtend hebt klaargezet, de koffie hebt gezet, de liederen hebt ingestudeerd, de liederen dirigeert, de vleugel aanraakt.

Jij die de kaarsen hebt aangestoken.

Jij daar op die stoel: Welkom!

Vluchten is ook een roeping!

Ik ben blij dat Sylvana nu aan het slapen is. Sommige roepingen van mensen kennen een hoge prijs. Ik moest vervanging zoeken. En toen kwam ik toen onmiddellijk uit bij mijn jongste aangenomen kind. Van hem zijn de woorden: 'Vluchten is ook een roeping!'

Ik ken hem vanaf zijn vijfde levensjaar. De oudste zoon van mijn vriend en collega Khaled AbuZaid. Ik zag dit kind opgroeien in de Gazastrook, ik zag hem door de oorlogen heen roeien, ik zag vaak de passie in zijn intelligente ogen, de haat en op een gegeven moment is hij gevlucht. Ik hield mijn hart vast.

Ik had al een vluchtelingenkind en ken een beetje de weg die zij te gaan hebben.

Hij heeft asiel aangevraagd in België en samen met een groep Nederlandse vrienden zijn we om hem heen gaan staan. Daarna heb ik hem opgenomen in mijn familie. We hebben een welkom gemaakt. De procedure heeft anderhalf jaar geduurd. Sinds januari van dit jaar is Walid legaal.

Piepklein appartement

Een paar weken geleden was ik bij hem in zijn nieuwe piepkleine appartement. Na ettelijke berichten waarin hij schreef dat hij nu toch al een tijdje op zichzelf woonde en ik nog steeds niet langs was gekomen.

Hij deed de Ramadan en we zouden samen de iftar doen, het avondeten na zonsondergang. Die hele avond voelde ik hoe trots ik op dit kind ben die de roeping van de vrijheid volgt en daarvoor alles opnieuw op moet bouwen en alles achter gelaten heeft. Dit kind van de Koran zal vanochtend de teksten uit de Bijbel voordragen.

Mogen wij allemaal in dit uur een spreken vernemen
Omlaag gekomen van rotsen
Als een wolk
Omringd door stilte
Laten wij horen levende woorden
Die het bittere zoet maakt
En dragen op handen tot waar we er zijn.

Laten we stil worden, zodat we aan kunnen komen bij onszelf

Gebed om vergeving

Lied van het bittere water

Huub Oosterhuis naar Exodus 15,22-27/Antoine Oomen

Die wij niet kennen, die nieuwe,
hij dreef ons uit, uit het diensthuis vandaan,
dat mooiste oord van de wereld.
En wij maar lopen, kruipen, de wegen der vrijheid.
Die ons een landschap van bronnen beloofde,
waarom scheidt hij geen water in deze woestijn?

Toen werd het water gevonden,
het stond in poelen en meren bijeen,
omkraagd door bloeiende stroken.
Zij die het dronken, zeiden: dit water is bitter -
die ons een nieuwe geboorte beloofde,
waarom laat hij ons sterven in deze woestijn?

Toen werd een spreken vernomen,
het kwam van rotsen omlaag als een wolk,
omkraagd door vuurgloed en stilte.
Wij die het zagen, wisten: dit woord wordt ons leven -
die ons het bittere zoet maakt, hij zal ons sleuren,
dragen op handen tot waar we er zijn.

Eerste lezing uit 1 Samuel 3

De jonge Samuel diende dus de Heer, onder de hoede van Eli. Er klonken in die tijd zelden woorden van de Heer en er braken geen visioenen door.
Op zekere nacht lag Eli op zijn slaapplaats. Zijn ogen waren dof geworden, hij kon bijna niet meer zien. Samuel lag te slapen in het heiligdom van de Heer, bij de ark van God. De godslamp was bijna uitgedoofd. Toen riep de Heer Samuel.
'Ja,' antwoordde Samuel. Hij liep snel naar Eli toe en zei: 'Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?' Maar Eli antwoordde: 'Ik heb je niet geroepen. Ga maar slapen.'
Toen Samuel weer lag te slapen, riep de Heer hem opnieuw. Samuel stond op, ging naar Eli en zei: 'Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?' Maar Eli antwoordde: 'Ik heb je niet geroepen, mijn jongen. Ga maar weer slapen.'
Samuel had de Heer nog niet leren kennen, want de Heer had zich niet eerder aan hem bekendgemaakt door het woord tot hem te richten.
Opnieuw riep de Heer Samuel, voor de derde keer. Samuel stond op, ging naar Eli en zei: 'Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?'
Toen begreep Eli dat het de Heer was die de jongen riep.
Hij zei tegen Samuel: 'Ga maar weer slapen. Wanneer je wordt geroepen, moet je antwoorden: "Spreek Heer, uw dienaar luistert."
Samuel legde zich weer te slapen, en de Heer kwam bij hem staan en riep net als de voorgaande keren: 'Samuel! Samuel!' En Samuel antwoordde: 'Spreek, uw dienaar luistert.'

Lied: Altijd Aanwezige

Simone Huisman / Tom Löwenthal

Altijd Aanwezige,
cirkel en kern van mijn leven,
jij trekt aan en omhult.
Ruimte van liefde,
nodig mij uit
om binnen te gaan.

Tweede lezing uit Leviticus 19:33-34

"En wanneer een vreemdeling bij u in uw land verblijft, zult u hem niet onderdrukken. Als een onder u geboren Israëliet zal u de vreemdeling gelden, die bij u verblijft; u zult hem liefhebben als uzelf, want u bent vreemdeling geweest in het land Egypte."

Lied

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Refrein (1. koor 2. allen)

Die om mij smeekt, die ik heb afgeweerd
zolang ik kon.

Die mij niet, sleurde, niet duwde, maar wenkte,
over uw drempel.

Die de sluier van mijn angst niet scheurde,
maar optilde.

Die met enkel uw stem mij zo vermurwde,
dat ik wilde.

Refrein (1. koor 2. allen)

Die om mij smeekt, die ik heb afgeweerd
zolang ik kon.

Ooit door geruchten over U geknecht.
Nu zonder angsten, eindelijk verwacht ik U.

Refrein (1. koor 2/3. allen)

Die om mij smeekt, die ik heb afgeweerd
zolang ik kon.

Overweging

Twee weken geleden was er de voorbereidingsavond over de viering van vandaag. Het gezelschap begon te gniffelen toen ik zei: Zou ik het nog kunnen? Het is lang geleden dat ik hier gestaan heb, ik voel me zenuwachtig.
Zijn wij geroepen?

Ik zou vanochtend onszelf de vraag willen stellen of wij niet maatschappij breed, dus niet alleen in kerkelijke kringen, een diepgaande bezinning nodig hebben op het begrip roeping: wat dat nu eigenlijk is, wat dat teweeg brengt, hoe 'politiek' relevant het is. Roeping en God, hoe zit dat eigenlijk?

Voor grote groepen mensen in westerse samenlevingen is de functie van God vacant. God roept niet meer, en al hij al wel zou roepen, zo lazen we, dan horen we dat niet onmiddellijk.

Wat is jouw roeping?

Toen ik tijdens diezelfde voorbereidingsavond vroeg: Wat is jouw roeping, viel er een stilte. Er kwamen niet onmiddellijk antwoorden.

Toen ik van die avond terug naar huis fietste dacht ik: roeping, wat is mijn roeping. Het antwoord kan je niet zomaar vinden met je redenerend vermogen, daar moet je voor geraakt worden, door iets van buiten wat aan je binnenkant een sterke reactie geeft. Het grijpt je. Het trekt aan je.

Ik heb begrepen dat er mensen zijn die van jongs af aan voelen, en in de loop der jaren steeds helderder weten, wat ze met hun leven moeten; dat ze een eigen weg te gaan hebben. En iets als een radar in hen zet hen op die weg, en houdt ze op die weg. Soms kunnen ze op latere leeftijd vrij trefzeker aangeven wat in hun jeugd vooruitwees naar de taak die zij later te vervullen kregen.

Pieter Jelle Troelstra, oprichter en leider van de sociaaldemocratische beweging in Nederland, schreef dat hij in een ruzie met zijn vader als jonge jongen deze vader toebeet: Ik moet, het is mijn roeping.

Dom onrecht en onnodige armoede

Wat riep hem: De ervaring van dom onrecht en onnodige armoede en het idee van een heel anders geordende samenleving. Als je naar het levenswerk van deze man kijkt, zou je kunnen zeggen: roeping is datgene wat je bij de keel grijpt. Hij werd gegrepen door onrecht en armoede, zoals zoveel mensen in deze gemeenschap.

Roeping is een weg gaan met een soms niet zelf gekozen kompas. Je geeft er gehoor aan, je moet er gehoor aan geven. Waar voel jij je geroepen in het leven?

In die vraag komt voor mij het horizontale en het verticale samen: Je eigen stem en dat wat je roept!

In het Hebreeuws hebben we daar de volgende woorden voor:

Hasjem - de stem die roept
Hinani – de mens die zegt: ik hoor

Als God niet bestaat raken we de verticale lijn kwijt. Dat sluit aan bij het huidige tijdsgewricht: we moeten alles uit onszelf halen. Burn-out verschijnselen zijn waarneembaar op steeds jongere leeftijd.

We hebben het met ons allen heel druk, we jagen ons door het leven heen en gaan licht hyperventilerend het weekend in, waar de meesten van ons dan op zaterdag en zondag gewoon doorwerken.

We hebben veel balansvragen en raken soms het diepgewortelde contact met onze roeping kwijt.

Wat ons roept

De zin van jouw en mijn leven ligt in dat wat ons roept. Sinds de verlichting denken we dat we zelf zin kunnen geven, dat we zingeving ook uit onszelf moeten halen.

Ik denk meer en meer dat we zingeving moeten vinden. Door reflectie, door meditatie, door te bidden, door te luisteren. Door stilte.

Ons diepe weten, ons diepe beseffen, komt niet alleen door ons denken. Maar vooral ook door waar we ten diepste in geraakt worden.

Dat overpeinzen en dan zeggen: ik weet het, ik hou me er aan vast, het is een leven lang. Dit is het pad wat ik te gaan heb. Ik moet, het is mijn roeping:

Dit ene weten wij

En aan dit een houden wij ons vast in de duistere uren

Er is een woord dat eeuwiglijk zal duren

En wie 't verstaat, die is niet meer alleen

Vacante functie van God

Ik stel voor dat we de vacante functie van God weer gaan vullen. Niet als een leeg en vluchtig ouderwets woord, niet als een mompeling, niet gebaseerd op overgeleverde primitieve beelden: man met baard op troon.

We kennen God en roeping nog wel in ons dagelijks taalgebruik: Je komt als geroepen, dit is Goddelijk.

Goddelijk in onze taal is het woord bij uitstek voor wat wij mensen het hoogste, het belangrijkste, het beste vinden. Wij willen deze ochtend voor het hoogst denkbare, een vol en omvattend woord dat verbeeldt.

'Liefde' is zo'n woord, ik denk het enige dat in aanmerking komt. Het roept intimiteit op én ruimte. Het is een woord voor verlangen én voor inzet, engagement, trouw en solidariteit. Het woord 'Liefde' komt in al haar betekenissen het dichtst bij de naam van de Bijbelse God die, zo vertelt de bijbel in het boek van de Uittocht, uitroept wie hij/zij is en hoe hij/zij is: Erbarmend, genadig, lankmoedig en trouw tot in het duizendste geslacht.

Of zoals in een psalm geschreven staat: Uw vriendschap reikt tot in de hemel, uw trouw tot aan het firmament.

Als God Liefde is dan kan hij/zij niet niét bestaan.

Alles wat over God-boven-in-de-Hemel geschreven staat, gepreikt en gezongen wordt, komt van beneden, zegt Kuitert. Wat betekent dit? Als God in de bijbel tot Mozes spreekt: 'Haat niet je broeder in je hart, wees niet wraakzuchtig. Doe liefde je naaste die is zoals jij, je gelijke', dan is dat dus van beneden, in mensenharten en hersens opgekomen.

In die tekst vertolkt de God-van-boven het geweten dat in mensen is ontwaakt en steeds opnieuw ontwaakt.

Zoals ook geschreven staat: 'Is een vreemdeling gastknecht in jouw land, verneder hem niet. Als één die in jullie midden geboren is, zo zal de vreemdeling zijn. Je zult hem liefde doen die is zoals jij, je gelijke'.

Dus wat 'beneden', hier op deze aarde, in deze chaotische wereld, in onze wankelende harten groeit aan inzicht in menselijke verhoudingen, aan redelijke tolerantie, gerechtigheid en ontferming, daar maken wij God-boven woordvoerder van. Woordvoerder van ons eigen inzicht en verstand, hart en geweten. In dat grote unieke 'van beneden' Bijbelse verhaal, staat God geschreven als stem van ons geweten. Zo hebben mensen ooit God gedacht en benoemd. Mensen zoals wij.

Roepingsvraag voor de samenleving

In zekere zin zijn wij allemaal geroepen. De roepingsvraag voor de samenleving en voor ons als gemeenschap is: de onbekende ander, de onbekende religie, de onbekende gebruiken moeten bemind worden. Dat roept en schreeuwt om verbinding.

En dat is minder gemakkelijk dan we denken, want verzuiling zit diep in ons DNA. Kleine groepen, verenigingen, organisaties, stichtingen, buurten, kerken willen eigen en zichzelf blijven en niet samen gaan.

Daar ligt onze roeping

Ga dan als de zalm tegen de stroom in.

Het water zal de stenen breken.

Moge het zo zijn

Pianomuziek

Geloofsbelijdenis

Ik geloof in een wereld vol liefde,

een wereld van God, een God die altijd dicht bij je is.

Ik geloof dat Jezus is gekomen uit liefde voor de mens
zonder onderscheid naar kleur, geaardheid, rand of stand.

Ik geloof in zijn opdracht:

heb je naaste lief en probeer dat waar te maken.

Ik geloof in een gemeenschap die mensen verder helpt.

En ik weet zeker, dat God naar ons glimlacht

en zijn licht over ieder van ons laat schijnen.

Amen.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Tafelgebed Moge ons voor waar verschijnen

Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Moge ons voor waar verschijnen,

die genoemd wordt zoon der mensen,

die gezegd wordt dood maar levend,

die gehoopt wordt mens voor allen.

Moge ons verschijnen deze,
niet in droom, in stand van sterren,
niet als spiegelbeeld in water,
maar in mensentaal van liefde.

In dit mensenbrood gebroken,
levenskansen, recht voor allen,
in het drinken van de beker,
in vergeving en ontferming.

Moge ons verschijnen deze,
ogenlicht en levensadem,
knecht en koning, lam en herder,
lieve meester, woord van God.

Moge ons verschijnen deze,
ogenlicht en levensadem,
knecht en koning, lam en herder,
lieve meester, woord van God.

Nodiging

Breken en delen van brood en wijn

Lied: Jij nog naamloze

Huib Oosterhuis / Antoine Oomen

Ander, ouder, iemand in ons verborgen:
plotseling, opblazend vuur van visioenen,
aanschijn der aarde vernieuwend. (2x)

Rede, dwaasheid, hart, onbedwingbare
die ons weten doet wat wij niet weten,
wat onmogelijk is bij mensen en goden.

Ingepakt in wolken schoorvoetend gaan wij,
in onze handen klemmen wij wichelroeden,
spiegels en zwaarden.

En neerdrukt ons droefheid om het gedane,
om niet te keren woorden,
om wat groeide, om wat versteende, verwaaide.

Jij, nog naamloze, ademt ons open
en wekt in ons weerbarstig geheugen
wat wij zagen met onze vroegste ogen.

En doet ons gaan in tranen, maar ongebroken
door de nacht van de schepping
en houdt ons gaande naar een nieuwe geboorte:

blinde muren, zacht licht, water geworden
en aan de overzijde rozensteden
en de zang van de lijster.

Gebed

Onze Vader

Onze Vader, die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd;
uw koninkrijk kome;
uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood,
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;

en leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid.
Amen.

Actie en informatie

Slotlied: Die mij droeg

Op.36, nr.5 Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal

Die mij droeg op adelaarsvleugels,
die mij hebt geworpen in de ruimte.
En als ik krijsend viel
mij ondervangen met uw wieken
en weer opgegooid
totdat ik vliegen kon
op eigen kracht.

Zegenbede

Moge God ons zegenen met onrust,
over gemakkelijke antwoorden, halve waarheden en oppervlakkige relaties,
zodat er diepgang is in onze harten.

Moge God ons zegenen met boosheid over onrechtvaardigheid, onderdrukking en de
uitbuiting van mensen,
zodat we werken voor rechtvaardigheid, vrijheid en vrede.

Moge God ons zegenen met tranen,
die we plengen voor hen die lijden door pijn, verstoting, honger en oorlog,
zodat we onze handen zullen uitstrekken tot troost.

En moge God ons zegenen met zoveel dwaasheid dat we geloven een verschil te kunnen
maken in deze wereld. Zodat we doen waarvan anderen zeggen dat het onmogelijk is.

God zegent je en behoed je
Zij doet haar aangezicht over je lichten
en zij geeft je vrede
Vandaag en alle dagen.

